

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Рішенням вченої ради

Інституту спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
протокол №8 від 26 червня 2025 року

Голова вченої ради В.В.Засенко

Галузь знань А Освіта / С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) / С4 Психологія
Освітня програма Спеціальна педагогіка / Спеціальна психологія
Рівень вищої освіти Доктор філософії

**Шифр
дисципліни**

ВД25

**Назва
дисципліни**

Індивідуальна освітня траєкторія дитини з ООП

Навчальний рік

2025-2026

**Кількість
кредитів ЄКТС
(годин)**

1 кредити (30 годин)

Статус Вибіркова дисципліна

**Короткий опис
дисципліни**

Мета курсу полягає в тому, щоб сформувати й розвинути у здобувачів третього рівня вищої освіти (аспірантів):

1. Професійну мовну компетентність для ведення наукової діяльності українською мовою;
2. Знання норм сучасної української літературної мови, особливо в науковому стилі;
3. Уміння формулювати, обґрунтовувати та захищати наукові ідеї в усній та письмовій формах;
4. Навички академічного письма, включаючи написання дисертацій, статей, тез, рецензій та виступів на конференціях;
5. Культуру мовлення як елемент академічної етики та наукового етикету.

Ця програма сприяє інтеграції української мови в усі сфери наукової комунікації та зміцненню її статусу як мови науки в Україні.

Пререквізити

Викладач **Ярмола Наталія Анатоліївна**

Контакти **Тел +380677628838**
Email nat.var1978@gmail.com

**Час для
консультацій** **Понеділок та четвер, 14:00-15:00**

**Мета
курсу**

полягає в тому, щоб сформувати у здобувачів третього рівня вищої освіти глибокі теоретичні знання та практичні навички щодо проєктування, реалізації й моніторингу індивідуальних освітніх траєкторій дітей з особливими освітніми потребами (ООП) в умовах інклюзивного та спеціального освітнього середовища.

Завдання курсу

1. розвиток компетентностей щодо диференційованого та особистісно орієнтованого підходу в навчанні;
2. вивчення сучасних методів педагогічної діагностики, адаптації та модифікації освітнього процесу;
3. оволодіння технологіями міждисциплінарної співпраці в розробці індивідуальних програм розвитку (ІПР);

Загальні компетентності

ЗК1

Здатність до критичного мислення, аналізу та синтезу – уміння логічно мислити, узагальнювати складну інформацію, робити обґрунтовані висновки щодо освітніх процесів.

ЗК2

Здатність до ефективної комунікації та командної взаємодії – розвиток навичок співпраці з батьками, педагогами та фахівцями команд супроводу.

ЗК3

Здатність діяти на основі етичних міркувань та принципів інклюзії – повага до людської гідності, різноманітності та права дитини на якісну освіту.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1

Здатність проєктувати індивідуальні освітні траєкторії для дітей з ООП – уміння розробляти ІПР з урахуванням особливостей розвитку, потенціалу й освітніх потреб дитини.

СК2 Здатність здійснювати педагогічну діагностику та моніторинг розвитку дитини з ООП – володіння методами оцінювання динаміки навчальних досягнень та соціалізації.

СК3 Здатність реалізовувати міждисциплінарний підхід у супроводі освітнього процесу – налагодження співпраці з фахівцями різних напрямів (дефектологами, психологами, логопедами, соціальними педагогами).

Програмні результати навчання

ПРН1 Уміння розробляти та обґрунтовувати індивідуальну освітню траєкторію для дитини з ООП – враховуючи результати педагогічної діагностики, потенціал дитини, освітнє середовище та ресурси.

ПРН2 Здатність здійснювати науково обґрунтований супровід реалізації ППР– застосовуючи сучасні підходи до адаптації та модифікації освітнього контенту й методик навчання.

ПНР3 Демонстрація навички міждисциплінарної взаємодії при побудові та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії – ефективно співпрацює з фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу та батьками.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, 01 Освіта (шифр і назва)	Дослідницько-інноваційна	
	Напрямок підготовки 016 Спеціальна освіта, 053 Спеціальна психологія (шифр і назва)		
Модулів – 4		Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		1-й	2-й

Індивідуальне науково-дослідне завдання «Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП»	Спеціальність: 016 Спеціальна освіта, 053 Спеціальна психологія (шифр і назва)	Семестр	
Загальна кількість годин – 30/1 ЄКТС		1-й/2-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 20 самостійної роботи студента – 10	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Доктор філософії	10 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	10 год.
		Вид контролю:	
		залік	залік

Програма навчальної дисципліни

1.1. Термінологічні основи курсу	Що таке «Індивідуальна освітня траєкторія», «дитиноцентризм»; Напрямки реалізації «індивідуального освітнього маршруту»	Теорія Практика	Індивідуальна освітня траєкторія, індивідуальний освітній маршрут, дитиноцентризм,	3
1.2. Алгоритм зарахування дитини з ООП до навчального закладу	Хто такі «учасники навчального процесу»; Кроки навчального закладу щодо запровадження інклюзивного навчання; Алгоритм дій батьків (або осіб, що їх замінюють) для організації зарахування дитини з ООП на інклюзивне навчання; Перелік документів для організації інклюзивного навчання у ЗЗСО;	Теорія Практика	Учасники навчального процесу, алгоритм, освітні потреби, команда супроводу дитини	3
1.3. Індивідуальний супровід дитини з ООП у загальноосвітньому навчальному закладі	Діагностична діяльність спрямована на виявлення важливих особливостей діяльності, поведінки та психічного стану дитини; Пріоритетні напрямки роботи в рамках індивідуального супроводу дитини	Теорія Практика	Діагностична діяльність, прийоми діагностичної діяльності, індивідуальний супровід дитини	3

дитини з ООП	Основні кроки розроблення ІПР; Алгоритм розроблення ІПР в закладі освіти; П'ятьма сфер розвитку, за якими здійснюється комплексне вивчення дитини		Сфери розвитку, індивідуальний навчальний план, індивідуальна навчальна програма, моніторинг	
1.4. Розроблення ІПР				
1.5. Адаптація/модифікація навчального матеріалу	Основні підходи та принципи до адаптації та модифікації навчального матеріалу для дітей з ООП; Види адаптації та пристосувань для дітей з особливими освітніми потребами	Теорія Практика	Адаптація, модифікація, навчальний матеріал, спеціальні пристосування	1
1.6. Проведення моніторингу реалізації ІПР	Оцінка динаміки розвитку дитини з особливими освітніми потребами; Визначення особистісних досягнень дитини з ООП	Теорія Практика	Оцінка розвитку, моніторинг досягнень, динаміка розвитку	1
Модуль 2. Індивідуалізація та диференціація навчання для врахування індивідуальних особливостей кожної дитини				7
Особливості організації навчального процесу в класі де навчається дитина з ООП	Продуктивні форми організації навчальної діяльності;	Теорія Практика	Навчальна діяльність, пристосування середовища, педагогічний інструментарій	2
Індивідуальний та диференційований підхід у роботі з дітьми з ООП	Основні прийоми організації індивідуального та диференційованого підходів у роботі з дітьми з ООП	Теорія Практика	Індивідуалізація, диференціація, прийоми організації педагогічної діяльності	3
Зміст та прийоми реалізації індивідуального та диференційованого підходів	Умови успішної реалізації корекційної спрямованості педагогічної роботи;	Теорія Практика	Корекційна спрямованість, фахова підготовка, індивідуальні потреби	2
Модуль 3. Співпраця фахівців як необхідна передумова забезпечення реалізації індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП в умовах інклюзивного навчання				7

Забезпечення корекційної спрямованості педагогічної роботи	Спрямованість роботи корекційного педагога в межах організації роботи командного супроводу дітей з ООП	Теорія Практика	Педагогічна корекція, освітнє середовище, інклюзивна модель, корекційно-розвивальна робота,	3
Вчитель та асистент: професійне співробітництво	Функції асистента вчителя; Професійне співробітництво у супроводі дитини з ООП	Теорія Практика	Цілеспрямований добір змісту, професійна діяльність, фахові функції, маршрут співробітництва	4
Модуль 4. Створення системи ефективної співпраці педагогів та батьків для успішної реалізації ІОТ дитини з ООП				5
Участь батьків в організації інклюзивного навчання	Відповідальність батьків в українському законодавстві Права батьків здобувачів освіти;	Теорія Практика	Здобувачі освіти, відповідальне батьківство, фасилітаторство	2
Особливості співпраці закладу освіти з сім'ями учнів з ООП	Принципи педагогічної діяльності орієнтованої на інтереси сім'ї; Форми роботи з батьками	Теорія Практика	Батьківські дні, педагогічне консультування, батьківський актив	3

План навчального курсу

Назва модулів	Всього годин	Лекції	Практична робота	К-сть годин контролю	Вид контролю
Модуль 1. Індивідуальна освітня траєкторія як форма навчальної діяльності	11	5	4	2	Тренінг-завдання
Модуль 2. Індивідуалізація та диференціація навчання для врахування індивідуальних особливостей кожної дитини	7	3	2	2	Тренінг-завдання
Модуль 3. Співпраця фахівців як необхідна передумова забезпечення реалізації індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП в умовах інклюзивного навчання	7	3	3	1	Тренінг-завдання
Модуль 4. Створення системи ефективної співпраці педагогів та	5	2	2	1	Тренінг-завдання

дитини з ООП. батьків для успішної реалізації ІОТ дитини з ООП					
Підсумковий контроль	30	13	11	6	Тест Практичне завдання

4. Розподіл балів, які отримує здобувач доктора філософії

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всівиди навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74–81		
64–73	задовільно	
60–63		
35–59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістюповторного складання
0–34	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторнимвивченням дисципліни

Методичне забезпечення

1. Навчально-методичні посібники.
2. Методичні рекомендації за темою навчального курсу.
3. Наочні презентації та відео демонстрації.

Рекомендована література

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (Стаття 19. *Освіта осіб з ООП. Стаття 20. Інклюзивне навчання*);
2. Основи інклюзивної освіти: [навч.-метод.посіб./за заг. ред. А. А. Колупаєвої]. – К. : «А.С.К.», 2012. – 308 с.
3. Лист МОН України від 10.01.2017 № 1/9-2 «Про сучасні підходи до навчально-виховного процесу учнів з особливими освітніми потребами»;
4. Постанова КМУ від 9 серпня 2017 року «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах»;
5. Базовий компонент дошкільної освіти / науковий керівник : А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; авт. кол-в: Богуш А.

6. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку : становлення фахівця в умовах навчання : монографія / Г.В. Беленька. – К. : Світлич, 2006. – 304 с.
7. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс] / упорядн. Гриневич Лілія, Елькін Олександр, Калашнікова Світлана та ін. / заг. ред. Грищенко Михайла ; Міністерство освіти і науки України. – К., 2016. – 36 с. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf/>.
8. Ленів З. Особливості реалізації інклюзії та підготовки відповідних фахівців: проблеми, досвід, перспективи / З. Ленів // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – Серія 19 : корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. – Вип. 28. – С. 119–125.
9. Логopedична онлайн-служба «Коректолог» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://korektolog.com>.
10. Лорман Т. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі : практ. посіб. / Т. Лорман, Дж. Депплер, Д. Харві; пер. з англ. – К.: СПД–ФО Парашин І.С., 2010. – 296 с.
10. Луценко І. В. Організаційно-педагогічні умови діяльності асистента вчителя в інклюзивному навчальному закладі : автореф. дис... на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спец. : 13.00.03
«Корекційна педагогіка» / І. В. Луценко; Інститут спеціальної педагогіки НАПН України. – К. , 2017. – 20 с.
11. Маккен Дж. Идет работа. Стратегии работы с поведением / Рон Лиф, Джон Маккекен. – М.: ТОВ Толкачев, 2016. - 608 с.
12. Мартинюк В. Ю. Міжнародна класифікація функціонування як дороговказ впровадження концепції соціальної педіатрії / В. Ю. Мартинюк, О. В. Назар // Современная педиатрия. – 2015. – №3. – С.100– 103.
13. Мелешкевич О., Ерц Ю. Особые дети. Введение в прикладной анализ поведения. - Самара: Бахрах-М, 2014. — 208 с.
14. Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання / пер. з англ. Національного експерта з реформування вищої освіти Програми Еразмус+, д-ра техн. наук, проф. Ю. М. Рашкевича. – К. : ТОВ «Поліграф плюс», 2016. – 80 с.
15. Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах у 2015–2016 навчальному році. – Режим доступу : mirrvopsi.at.ua/Metodrecomend/inkluz.doc.
16. Миронова С.П. – Робота фахівців з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами // Актуальні питання корекційної освіти. Випуск N 9. – 2017.
17. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти [навчально-

18. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посіб.[для студ. вищ. навч. закл.]/Неля Євтихіївна Мойсеюк.– [5-те вид., доп. і перероб.]. – К. : Кондор, 2007. – С. 359-377.

19. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

20. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М. А. Порошенко та ін. – К. : 2018. – 252 с.

21. Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії, 27–28 жовтня 2016 року; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського : зб. тез доповідей / ред. кол. В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Н. І. Лазаренко, З. П. Ленів. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 416 с.

22. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / за заг. ред. А. А. Колупаєвої. – К. : «А. С. К.», 2012. – 308 с.

23. П'яtkова Т. Розвиток інклюзивної компетентності вчителя : швейцарський досвід [Електронний ресурс] / Т. П'яtkова. – Режим доступу : <http://www.deseco.admin.ch>.

24. Підготовка педагогів до роботи в умовах інклюзивного навчання // Вісник науково-дослідницької лабораторії інклюзивної освіти / упорядники: І. В. Юхимець

25. Л. О. Савчук. – Випуск 3. – Рівне : РОППО, 2012. – 69 с.

26. Підготовка педагогічних кадрів до роботи з різними категоріями дітей: виклики та можливості : матеріали міжвузівської (заочної) науково-практичної конференції (Хмельницький, 28 лютого 2018 року). – Хмельницький : ПП «А.В.Царук», 2018. – С. 135–138.

27. Пономаренко М. А. Педагогическое супервизорство: генезис понятия и сущность [Електронний ресурс] / М. А. Пономаренко // Письма в Эмиссия. Оффлайн (The Emissia.Offline Letters) (Электронный журнал). – 2012. – Режим доступа : <http://www.emissia.org/offline/2012/1839.htm>.

28. Проект TUNING «Tuning Educational Structures in Europe» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tuning.unideusto.org/tuningeu>.

29. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами : Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг. ред. Колупаєвої А. А. – К.

, 2010. – 363 с. 60. Рекомендаційні матеріали щодо створення Нового Освітнього Простору.

Режим доступу: <http://dfr.minregion.gov.ua/foto>

/upload/%D0%9D%D0%9E%D0%9F.pdf.

30. Організація співпраці з батьками : робоча прогр. навч. дисцип. [для студентів напр. підгот.6.010101 —Дошкільна освіта], спеціальності 012 —Дошкільна освіта] / уклад. Н. В. Стаднік. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017. – 37 с.

30. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>.

31. Ярмола Н.А. «До питання соціальної адаптації дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах освітнього закладу» /Н. А.Ярмола// Науково-методичні засади формування життєвих та соціальних компетентностей у дітей з інтелектуальними порушеннями, - Дніпро, 2018. – 87-89 с.;

32. Stebljuk, S., Bondarenko, Y., Torop, K., Yarmola, N., Kuzava, I., & Shulzhenko, D. (2021). Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 12(4), 329-345. <https://doi.org/10.18662/brain/12.4/253>

33. Тороп К., Ярмола Н., Литовченко С., Трикоз С., Шевченко В., Круглик О. Інноваційні підходи до соціалізації дітей з особливими освітніми потребами (порушення інтелектуального розвитку). Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Kristina Torop, Nataliia Yarmola, Svitlana Lytovchenko, Snizhana Trykoz, Volodymyr Shevchenko, Oksana Kruhlyk. [The innovative development of socialization of children with special education needs in the intellectual disability example](https://doi.org/10.18662/brain/12.4/253). *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. 11/02-XXIV (VOL. 11, ISSUE 2,

1.